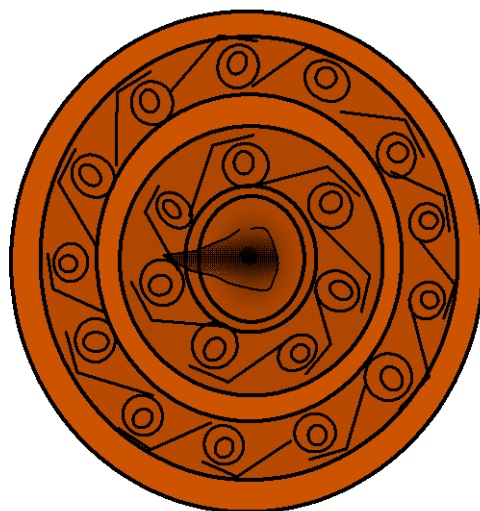

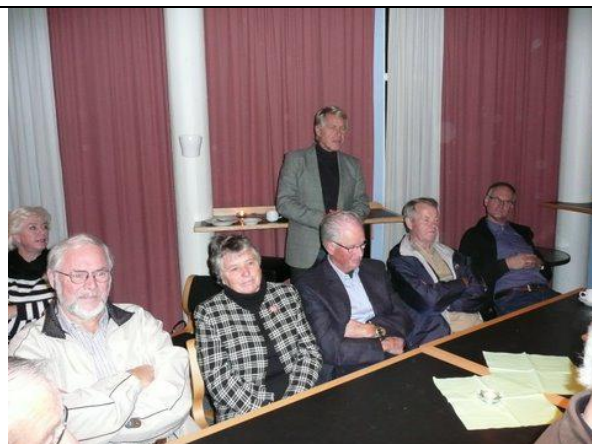
ÅRSRAPPORT 2007

SOLA
HISTORIELAG

1447

Bilder fra:

1. Utdelingen av kulturprisen 2007
2. 17.mai toget 2007
3. Viking arrangement i Risavika
4. 10-årsjubileum Sola Historielag
5. Domsteinene

Årsmelding

2007

ÅRSMELDING 2007 - SOLA HISTORIELAG

Styret har bestått av:

Leder:	Tor Erik Hansen
Nestleder:	Erik L. Sande
Kasserer:	Kåre Myklebust
Sekretær:	Brit H. Hansen
Styremedlem:	Rolf Soma
Varemedlem:	Gustav Birger Sola
Varemedlem:	Frøydis Krokedal

Revisor:	John Djup
----------	-----------

Valgkommitte:	Reidar Melgård
	Aud Hauge
	Lars Harvaland

ÅRSMØTET. Årsmøtet ble avholdt 22.02.07 på Sola Sjukeheim og årsmeldingen viste at aktiviteten og økonomien var god i laget. På valg var leder Tor Erik Hansen, nestleder Erik L. Sande, kasserer Kåre Myklebust og varamedlem Sverre Risa. I valgkomiteén var Aud Hauge og Gitle O. Byberg på valg. Leder og nestleder tok gjenvalg, mens Gustav Birger Sola ble ny varamedlem. Lars Harvaland ble valgt inn som ny medlem av valgkomitten. Aud Hauge tok gjenvalg.

STYREMØTER. Det er blitt avholdt 8 styremøter i perioden som har behandlet ca. 110 saker.

MEDLEMSMØTER. Det er avholdt 7 medlemsmøter og fremmøte har vært godt med koselig atmosfære. Det har vært en rekke gode kåsører og en rekke temaer har vært berørt som listen viser. (Se et mer utførlig vedlegg): På grunn av ombygging av Sola Sjukeheim har vi flyttet møtene tilbake til kaffen i Kulturhuset.

Feb. 07:	Maria Ramvi - "Helg i Norge fra 1870 til 1970".
Mar. 07:	Bernt Øvregaard - "Sogneprest Chr. Sole".
Sep. 07:	Besøk på "Rogaland Krigshistorisk Museum".
Okt. 07:	Tor Erik Hansen og Erik L. Sande - "Sola Historielag – 10 år".
Nov. 07:	Zoya Grannes - "Om Kaukasus hennes hjemland og om sin mann Prof. Alf Grannes".
Des. 07:	Else Marie Bue - "Biskop Bjørn Bue".
Jan. 08:	Sigrídur Oladóttir - "Historie øya Island".

ØKONOMI: Laget har som før en meget god økonomi. Pr. 31. desember 2007 hadde laget på høyrentekonto kr. 85 855,- og på driftskonto kr. 5 910,-. Driften gikk med et lite overskudd på kr. 2 482,-.

HISTORISK TUR TIL VIGDEL. Vi hadde i april en flott tur til Vigdel hvor vi blant annet fikk se noen nyoppdagede helleristninger, steineansiktet og prestasteinen. Vi besøkte også Nergangshåla og fikk se den flotte utsikten fra toppen av Vigdelsvaren.

17. MAI TOGET. Også i år var vi representert i 17. mai toget denne gangen stilte vi som vikinger. Rolf Soma hadde laget et "vikingskip" som "kongen (Erik L.) og dronningen (Brit) fikk sitte i. Som livvakt hadde de Rolf. Bak gikk hilden med spyd og skjold. Tryggve Stangeland trakk ekvipasjen med en Gråtass. Rolf Soma var også denne gangen ansvarlig for organiseringen.

DOMSTEINENE: Det ble ryddet enda mer i Ølbergskogen med bl.a. fjerning av store røtter. Rogaland Fylkeskommune hadde endelig fått gjort en prøveutgraving. Videre rydding ble gjort av lagets medlemmer med Kåre Myklebust i spissen og bautasteiner innsamlet i nabolaget. På grunn av for fuktig grunn ble ikke arbeidet ferdig denne høsten. Det har vært en god del pressedekning om prosjektet.

RUSSERSKILT: Sola Historielag tok initiativ til å få merket det eneste synlige etter russiske krigsfanger i Sola i dag, nemlig hytta i Ølberg Havn. Et messing skilt ble satt opp og kostnadene ble dekket av lagets egen kasse. Rolf Soma var ansvarlig for denne oppgaven.

NY BYGDEBOK. Arbeidet med bygdehistorien fra 1930 til 1965 er godt i gang. Mange av medlemmene er engasjert i intervju av eldre Solabuer, samt i lesing av gamle aviser.

ARTIKKEL SERIE OM "DET ELDSTE SOLA". Lagets leder Tor Erik Hansen har sammen med Atle Skarstein gjennomførte serien som til slutt endte om med 78 artikler. Planene er nå å gi dette ut i bokform.

KULTURMINNEVERN PLANEN. Etter at vi hadde gitt inn våre kommentarer til kulturminnevernplanen ble leder og medlem Atle Skarstein innkalt til ordfører for videre føring av våre ideer. Møtet var veldig positivt med full støtte fra ordfører.

VIKINGARRANGEMENT I RISAVIKA: Flere av lagets medlemmer stilte opp som vikinger i et arrangement i Risavika ved nedleggelsen av grunnsteinen til et nytt gass forskningssenter. Hovedgjest der var olje og energiminister Odd Roger Enoksen.

10-ÅRSMARKERING: Sola Historielag fylte 10-år i oktober dette året. Dette ble markert med en mimrekveld over noe av det som er blitt vist gjennom disse årene.

KULTURPRISEN 2007: Sola Kommune ga Sola Historielag kommunens kulturpris. Noe vi satte stor pris på. Begrunnelsen var hva vi hadde gjort med Domsteiene, Rægedronningå samt vår kritiske røst om kulturminnevernplanen.

KONKLUSJON. Sola Historielag har også i 2007 hatt et meget aktivt år og har tydelig markert seg i kommunen.

For styret i Sola Historielag

Tor Erik Hansen
leder

Innkomne forslag

Fastsetting av årskontingent for 2008.

Styrets forslag: Medlemsavgiften blir beholdt som før.

Begrunnelse: Selv om at Rogaland Historie og Ættesogelag ved sitt siste årsmøte vedtok å øke medlemsavgiften med kr. 10, ønsker ikke laget å gjøre dette nå.

Ny styrestruktur for Sola Historielag.

Styrets forslag: Den nye styrestrukturen går ut på at styretittelen nestleder og varamedlem (2) blir erstattet av tittelen styremedlem. Styret vil da bestå av leder, kasserer, sekretær og 4 styremedlemmer.

Begrunnelse: Det er i dag ingen forskjell i arbeidsoppgaver mellom, nestleder, styremedlem eller varamedlem og alle har møteplikt. Det er derfor mer rettferdig og enklere å forholde seg til styremedlem som tittel for alle disse. Det vil også i enkelte tilfelle være enklere å erstatte styremedlemmer som ønsker å fratre fra styret. Alle inkludert leder, velges for 2 år av gangen. Denne alternerende valg ordningen baseres på de personene som velges på dette og fjorårets årsmøte. Leder velges fra dette årsmøtet for to år.

Årsregnskap 2007

SOLA HISTORIELAG

Rekneskap 2007

Inntekter	2007	2006
Matsalg	5 387,-	6 928,50
Medlemspenger	14 950,-	14 150,-
Momsrefusjon	498,-	818,88
Renter brukskonto	12,-	10,-
Energiparken, Risavika	4 500,-	0,-
Salg av pins	0,-	1 250,-
Beste innsiag 17.mai	0,-	1 000,-
Sum inntekt	25 347,-	24 157,38
I banken 010107	6 624,74	14 156,86
	<u>31 971,74</u>	<u>38 314,24</u>
 Utgifter		
Matkjøp	6 833,58	4 713,50
Bestikk	324,50	219,-
Seminar	600,-	800,-
Bokkjøp (Tobias Skretting)	500,-	995,-
Abb. "Heimen"	240,-	230,-
Kont. Landslaget for lokalhistorie	600,-	600,-
" Sola folkeakademi	200,-	200,-
Konvolutter	84,-	293,50
Giroblanketter	0,-	300,-
Bankgebyr	60,-	46,-
Porto	3 609,-	2 617,-
Medlemsavg. Rogaland Historielag	5 000,-	5 000,-
Gaver til foredr.holdere	625,-	1 225,50
Maling avvikingskip 17.mai	296,50	0,-
Mikrofilm	69,-	0,-
Kjøp av pins	0,-	4 271,-
Messingskilt russerhytte på Ølberg	5 375,-	0,-
Bortkjøring av røtter Domsteinane	875,-	0,-
Diverse utgifter, blomster	770,-	179,-
Sum utgifter	26 061,58	31 689,50
I banken 311207	5 910,16	6 624,74
	<u>31 971,74</u>	<u>38 314,24</u>
 Inntekter 2007	25 347,-	
- Utgifter 2007	26 347,-	
Driftsunderskot	<u>- 714,58</u>	
+ Renter på høgrentekonto	3 197,-	
Overskot	<u>2 482,42</u>	

Kapitalendring:	
Høgretekonte pr. 311207	85.858,33
Brukskonte pr. 311207	<u>5.910,16</u>
	91.768,49

Høgretekonte pr.010107	82.661,33	
Brukskonte pr.010107	<u>6.624,74</u>	89.286,07
Kapitalendring/overskot		<u>2.482,42</u>

Kari Myklebust

Revidert 29.01.08
John Djup.

Vedlegg

Møte referat

2007

Møte nr. 1

Tid: Torsdag 22.februar kl 19:00

Helg i Norge fra 1870 til 1970

Maria Ramvi har vi på ny fått som foredragsholder. Hun har vært hos oss før og den gangen ble det et festlig møte om juletradisjoner i Norge. Denne gangen har hun valgt et tema om hvordan helg og helgetradisjoner har forandret seg fra 1870 til 1970.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.1-07

Start:	kl.19:00
Til stede:	33

Referat møte nr.1/07:

Kveldens foredragsholder var Maria Ramvi som også hadde besøkt oss tidligere. Hun skulle denne gangen snakke om "Helg i Norge fra 1870 til 1970". Gjennom hundre år har vår oppfatning av hvordan en skal te seg i helgene forandret seg mye. Mye av den gamle tiden har Maria tatt fra Anne Helen Bolstad Skjelbred avhandling: "Søndag". Helg var for de fleste en hellig og en viktig del av uka. Men det var mange var det som ikke fulgte det kjente uttrykket: "Sabatten er for mennesket, ikke mennesket for sabatten." Å arbeide på en søndag var synd. En jærbu som jobbet i myra en søndag, døde plutselig. Det ble selvsagt til at det var hans egen feil. En prestekone som hadde brodert på en søndags ettermiddag, mistet plutselig et barn og broderingen var grunnen.. En annen bonde hadde tatt inn høy på en søndag og dagen etter brant løa. Det var guds straff. Mye var forbudt å

gjøre i helga som for eksempel å sy eller å klippe negler. Det var forbudt å plukke bær i spann, men å spise dem direkte, kunne de få lov til.

På 1870-tallet var det viktig å gå i kirken for det var på kirkebakken at de viktige tingene skjedde. Her leste lensmannen opp opplysninger eller etterlysninger. Her var det handel og annen aktivitet og senere var det dans på vollen. Men respekt for kirken måtte en ha. Da kirkeklokkene ringte måtte mannfolkene ta av seg hatten. På søndagen hadde han finbukse på i vadmel. I Ryfylke rodde de tidlig av sted i flokk å følge og de som bodde lengst unna kom ofte først. Konene hadde kjole på og måtte ”skaute” seg og ha på silkeskerf. På kirkevegen kunne en kanskje finne en kjæreste. For de som kom med hest og kjerre var alltid seletøyet stelt og hesten striglet. Det var alltid viktig å være tidlig ute. I kirken og i hjemmene ble det sunget salmevers. Det var ofte disse første salmene en lærte som en husket best som voksen. Bibellesning var også viktig, men tyngre å følge med på eller å lese selv.

Da det ble opprettet mer industri, måtte det aksepteres at det ble arbeidet på søndager.

Maria Ramvi som fylte ut helge historiene med småfortellinger. Aavsluttet med et sukk med å si at helgene var i ferd med å bli ødelagte i dag.

Etter pausen var det spørsmål til medlemmene om søndagene. Erik L. var glad de hadde en kortstokk for det var ikke mye de fikk gjøre, annet å sitte rett opp og ned. Arnold Røyneberg hadde ikke hatt lov å ha kortstokk. Han sa og at det ikke var lov å selge kaniner på søndagene. Torvald Sande fortalte om at da de skulle ha kretsmesterskap i friidrett på en søndag, fikk ikke den senere biskop Bjørn Bue lov til å delta. Men de ordnet det med at en prest åpnet stevnet. Andre kommentarer var om han som kjørte høylæss på søndagen. Dette var et vanlig problem, fordi bøndene mente; ”Det var bedre å sitte på høylasset å tenke på kirken, enn å sitte i kirken å tenke på høylasset.”

Leder avsluttet med å fortelle om en henvendelse de hadde fått fra Erling T. Endresen fra Egersund angående Sundstølfamilien. Ole Edvard Olsen Sundstøl som kom med familien til Sola rundt 1912 (død 1954?). Endresen ville vite om det fantes eldre fotos fra Sola, der Sundstøls hus kan være avbildet? Han hadde visst kjøpt en tomt av gamle Sven Kolnes, fraskilt i utmarka ved Tjeltavegen, hvor senere Salomon Kolnes hadde naboeiendommen. Videre om det fins det fotos av Ole Edwards første kone Bertha Karoline Gotskalksdatter Rødder som døde i 1923? Barna kom på kommunegården etter konas død. Fins det noen dokumentasjon herfra? Fins det bilde av dette fattighuset? Jeg antar at barna har fått noen skolegang. Fins det eldre klassebilder fra området, der noen av barna kan være avbildet? Konfirmasjonsbilder?

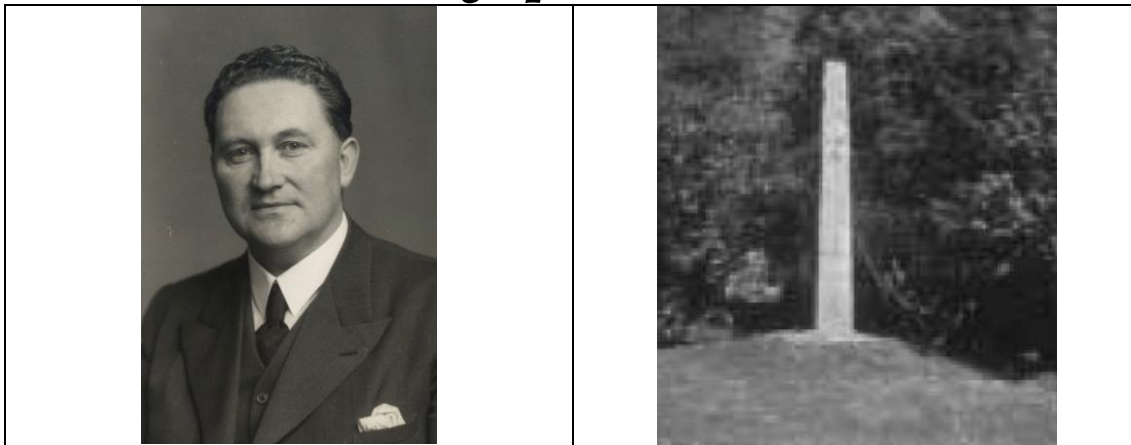
Flere av lagets medlemmer vet om etterkommere av denne Ole Edvard Olsen Sundstøl, men de kommentarene som kom fra salen var spredte og ikke helt sammenhengene. Her bør vi få dette satt ned på papiret.

Møte nr. 2

Tid: Torsdag 22.mars kl 19:00

Sted: Sola Sjukeheim

Sogneprest Chr. Sole

Bernt Øvregaard fra Klepp Historielag vil denne kvelden fortelle om en personlighet som han ville kalle både Solabu og Kleppbu. Sogneprest Chr. Sole tjente hele sitt liv i Klepp, men som bodde hele tiden i Sola.

Han var blant annet en av ildsjelene bak reisingen av Erling Skjalgsson bautaen utenfor Sola Ruinkyrkje.

.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.2-07

Tid: kl: 19:00

Til stede: 35

Leder åpnet møtet og sa at han var overasket, og glad for at så mange kunne møte opp i dette flotte vårværet med tilhørende vårlukt. Han ønsket kveldens kåsør, Klepp Historielags formann, Bernt Øvregaard velkommen. Kåseriet denne gangen var om sokneprest Chr. Sole.

Bernt startet med å si, at han var litt nervøs. Dette var første gang han var alene ute med et slikt kåseri. Da de hadde det i Klepp, var han sammen med reserve kapellan Heinskog. Det møtte opp 150 mann. Heinskog kunne ikke stille opp i dag, så derfor var det solodebuten til Bernt.

Chr. Sole (han brukte bare forkortelsen) var født i Sola 13.nov 1896 og tok Examen Artium da han var 18 år. Han studerte så på Menighetsfakultetet hvor han ble uteksaminert i 1923. I Klepp hadde de ikke hatt prest på en stund. Kommunestyret gjorde et vedtak om at de skulle be den unge nyutdannede presten, om å søke stillingen i Klepp. Chr. Sole gjorde så og han var den eneste søkeren, og fikk dermed jobben. Han ble utnevnt til stillingen 13.desember, ble ordinert som prest den 16.desember. Og han var på veg til Klepp, den 17.desember. Han flyttet inn i den gamle presteboligen, fra 1800-tallet. Han giftet seg med ei jente fra Bergen. Chr. Sole var prest i Klepp i hele sin yrkesaktive periode. Både før og etter ham, hadde de mye utskiftinger av prester. Siden far til Bernt var organist for Sole, vanket de mye på prestegården. Chr. Sole fikk tre barn. Bernt gikk på skolen med datteren.

Chr. Sole var grunneier av området i Ølbergskogen, hvor Domsteinene fantes. Det var han stolt av. Han var også stolt av å ha vært med på å få reist bautaen, av Erling Skjalgsson, på Solagården. Folk hadde holdt på svært lenge for å få dette til. Men det var først da han tok over, at innsamlingen og prosjektet skjøt fart. Han var visst svært god til å

overtale folk. Bautaene var klar til avduking i 1934. Da han fikk nyss om at Kong Håkon skulle til Stavanger, skrev han øyeblikkelig til Slottet. Han fikk ordnet det slik at kongen avduket bautaen. Sole holdt en tale, før avdukingen. Det var mye folk til stede. Bernt leste opp hva avisen skrev om avdukingen:

Avdukinga av Erling Skjalgsson bautaen skjedde 1. juli 1934. Det var ein fin dag og mykje folk var samla. Det var musikk og korsong og god stemning.

Då songen var stilna, steig Sole på talarstolen og ynskte velkommen. Han retta orda sine til Kongen, til bygdefolket og til alle gjester fra Jæren og heile fylket. Det var kanskje noko freidig å be Kongen koma til Sola og vera med på avdukinga av denne minnesteinen, men han som steinen er reist for bar og kongsnamn, og hans makt var sa stor at då han var fallen, sa Kong Olav til Erlings banemann: No hogg du Noreg or mine hender. Erling har sjølv reist seg eit minne som aldri kan døy, og steinen hans skal ikkje berre handla om den gamle tida, men den kan mana ungdommen i dag til a fylgja denne gjæve høvdingen til arbeid for fridom og truskap. Og så bed eg deg Herre Konge om å avduke denne steinen.

Så kom krigen og Sole ble motstandsmann. Han nektet å underkaste seg de nye pålagte reglene, som for eksempel en ny kirkebønn. Han fikk strid med tyskerne og ble nesten arrestert i 1944, men klarte å snakke seg ut av det. Han snakket nemlig svært godt tysk og hjalp ofte folk som var kommet i klammeri med tyskerne. At han satt med gode og hemmelige opplysninger visste seg klart da han 7.mai 1945, fikk klokkeren til å ringe med klokkene i flere timer. Det undret jo folk i Klepp, fordi den tyske kapitulasjonen var jo ikke før den 8.mai.

Under kåseriet viste Bernt mange flotte bilder av Chr. Sole, hans familie og hans virke. Det ga oss et godt bilde av denne personen. Blant annet var det et bilde fra en pyntet Klepp kirke, med et stort kongebilde på altertavle. Dette var fra frigjøringsdagene og hadde nok ikke blitt tillatt i dag.

Chr. Sole var en mann som dominerte i Klepp. Bygdefolket så på ham som en far. Han var opptatt av å besøke folk i bygda. Det førte til at hans egne unger så lite til ham, spesielt rundt juletider. Da var han på tur rundt i bygda, for å hjelpe folk og forkynne for dem. Hans egne unger, har senere sagt at de ikke syntes så veldig om dette. Men han var svært opptatt av sine egne barn og fulgte dem nært opp gjennom oppveksten.

Chr. Sole var i en periode medlem av skolestyret. Han var varamann til Høyres Stortingsliste, selv om han egentlig ikke var politiker. Han var svært aktivt lokalt og etter krigen begynte han å samle inn penger, til en ny kirke på Orre. Han var igjen svært flink til å overtale folk og kirken stod ferdig i 1950. Den ble bygget av Tore Salte, far til Audun Salte som senere bygget den nye Sola-kirken. (PS! Han bygde også Stangeland og Haga skole)

Chr. Sole fikk Kongens Fortjenestemedalje, for lang å tro tjeneste. Han sluttet som prest i 1961 og flyttet til Sola. Hans kone døde i 1969.

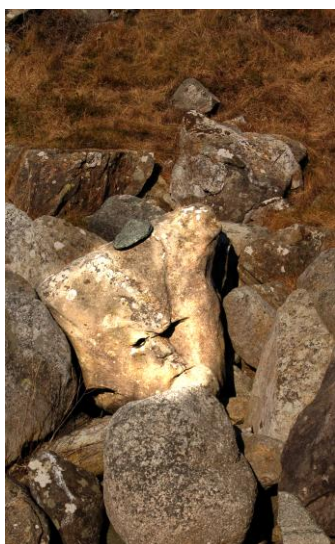
Etter pausen, viste leder bilder fra Vigdel. Han fortalte om turen historielaget hadde planlagt søndag den 15.april.

Det ble også vist en videosnutt om Rasmus Sørnes sin berømte klokke, som Eva Wathne hadde tatt med. Både lyd og bildekvaliteten var dårlig. Hvis noen hadde tatt opp dette NRK innslaget fra 1996, ville hun gjerne låne det for kopiering.

Etter dette leste Reidar Melgård, en nekrolog om Odd Kjørmo, fra Sola. Han var ansatt og var en av forgangsmennene bak oppbyggingen av Norges Idrettshøgskole.

Medlemstur søndag 15.april til Vigdel.

Fra nyttår ble Vigdel fort nedlagt og områdene åpnet for publikum. Historielaget planlar derfor en tur til dette for de fleste, ukjente og flotte området. Her besøkte vi bla annet ”Nedgangshåla”, Steinansiktet og Prestasteinen.

Møte nr. 3

Tid: Torsdag 20.september kl 19:00

Sted: Rogaland Krigshistorisk Museum, Somaleiren

Denne gangen gjør vi det litt annerledes og har medlemsmøtet vårt hos Rogaland Krigshistorisk Museum som holder til i Somaleiren.

Vi har vært naboer i mange år og enda ikke hatt anledning til å besøke dem. Derfor starter vi opp årets sesong med et i møte i Rogaland Krigshistorisk Museum (RKM) i Somaleiren. De er som oss historie interessert og har gjort en enorm jobb med å samle ting og tang fra krigens dager. Vi tenkte å ha en uformell drøs med å vise bilder fra Sola og omegn under krigen og håper dere deltar aktivt. RKM jobber med mange ting blant annet med intervjuer av krigsdeltakere. Vi vil også ha en tur i utstillingen deres og se på hva de har samlet. Vi håper på et aktiv publikum.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.3-07

Tid: kl: 19:00

Til stede: 46

Møtet var denne gangen lagt til Rogaland Krigshistorisk Museum i gamle Somaleiren. Ideen var å bli kjent med våre naboer og finne ut hva de drev med. Leder åpnet møtet. Det var overraskende mange som hadde møtt fram. Det var fullsatt sal, hele 46 stykker var til stede. Leder startet med å vise bilder av vikingkledde historielagsmedlemmer, fra arrangementet i Risavika. Særlig var bildet med Rolf Soma og Olje og Energiminister Odd Roger Enoksen viktig, for sist nevnte. Leder nevnte videre at hvis det var noen av medlemmene som hadde ting eller historier de kunne gi RKM, så satte de stor pris på det. Johan Risa hadde allerede vært og levert ting fra tyskerne som han hadde lagret hjemme. Formannen i RKM, Børge Sørensen fikk så ordet og han startet med lagets historie. Den hadde startet i bussgarasjen i Tananger. Etter hvert hadde de vokst ut av lokalene og havnet her på Soma. Husene hadde de fått disposisjonsrett av en

Stortingsproposisjon, så de kunne ikke kommunen ta fra dem. Sola Kommune har ikke gitt mye støtte. Laget startet med gammelt tysk krigsutstyr. Etter hvert har de utvidet dette med samling av uniformer og våpen. Ikke noen andre privat museum har flere kjøretøyer enn RKM, med sine ca. 40. Men dette er ikke alt, noen jobber med å samle inn bilder og de hadde opparbeidet seg en imponerende fotosamling. De har en stor bildeserie på ca. 4000 bilder, som er lagt inn på data. Andre aktiviteter var å video intervju gamle motstandskjempere og å få deres historie. Laget hadde fått tilbud om kjøretøy og lignende fra forsvaret og har mottatt flere. Men har også flere på gang. Den største inntekstkilden deres er salg av militær utstyr og klær. De har åpent hver mandag og alle er velkomne. Selve møtet var lagt opp uten noe forhånds definert bildeframvisning. Kjell Husebø viste bilder, uten at han hadde planlagt noe av framvisningen på forhånd. Han tok bare CD'er fra den store samlingen. Disse bildene fikk ingen andre røre, da de hadde vært uheldig med det tidligere. Første bildeserien var fra et tysk fly som besøkte Sola flere ganger. Vi så bilder fra luften av flyplassen i 1940, med mange fly på bakken. I Hafrsfjord var det mange båter. Bilder fra flere plasser langs sørlandskysten ble vist. Kjell tok en ny CD og hadde her samlet mange bilder fra folk i motstandsbevegelsen. Det var bilder fra Bjerkreim hvor noen motstandsfolk gjemte seg eller var på flukt. Kjell nevnte navn i fleng uten at vi fikk alle med oss. Han viste bilder fra Lutsi hvor Ernst Askildsen var blitt skutt av tyskerne og dumpet i innsjøen. Det var flere bilder fra Stavanger og Sola. Det ble en del diskusjon hvor bildene var fra på Sola. Salen hadde som alltid et svar som for eksempel; "det va hu Anna i Bakkjen" som bodde der, eller huset "te hu Olga Skadberg ve Varabergje". Bilder fra da freden kom, viste både tyske og allierte soldater med våpen sammen. Hjemsendingen av tyskerne da de ventet ved Sandnes havn var et annet motiv. Slik gikk det videre med bildeframvisningen og folk i salen var svært engasjert. Vi kunne holdt på hele natten sa Kjell Husebø. Leder måtte dessverre avslutte.

Vi hadde pause, med kaffe og kringle. På slutten av pausen fikk RKM den vanlige gaven. Etter pausen var det tur rundt i museet og kjøretøysamlingen. Museet imponerte alle. Det var fint satt opp uten overlessing av ting. Utstillingen startet med angrepet på Sola i 1940, hvor klær, utstyr og våpen var utstilt. En gikk gjennom utstillingen men mange spennende gjenstander og kom til slutt ut i frigjøringsdagene i 1945. De som orket det gikk over veien til kjøretøyutstillingen, som var imponerende. Alt i alt et meget godt og engasjerende møte.

Møte nr. 4
JUBILEUMSMØTE I SOLA HISTORIELAG

Tid: Torsdag 18.oktober kl 19:00

Sted: Sola Kulturhus

Et tilbakeblikk på de første 10 årene

1997 - 2007

Denne måneden er det ti år siden Sola Historielag ble dannet. Den gangen visste vi ikke hva dette egentlig ville bli. Målsetningen var å bevare og formidle historie, særlig den lokale historien. Gjennom disse ti årene er det blitt holdt 7 – 8 møter hvert år uten at et tema er blitt gjentatt. Vi har i tillegg hatt turer og diverse prosjekter.

Lagets to formenn i disse ti årene, Erik L. Sande og Tor Erik Hansen vil gjøre et tilbakeblikk å ta fram høydepunkt og spesielle opplevelser disse årene. Vi håper allikevel på aktiv deltagelse fra salen.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.4-07

Tid: kl: 19:00

Til stede: 53

Leder åpnet dette 10-års jubileumsmøte ved å si at han var imponert over frammøtet. Over 50 stk. som var ca halvparten av lagets medlemmer. Møtet var lagt opp med å vise bilder mens Tor Erik og Erik L. drøste rundt disse. Men først måtte vi jo vise den flotte logoen før Erik L. tok ordet og snakket om selve dannelsen av historielaget. Han fikk Torvald Sande fram som snakket om Erling Skjalgsson jubileumet i 1996 som var selve foranledningen til laget. De hadde skaffet 2 mill Kr. fra kommunen pluss sponsor midler. Spillet ble ganske bra, men det ble en del konflikter med forfatteren. Som en del av jubileet ble en kopi av Erling Skjalgsson korset laget og var sponset av TS'n. Korset står på Kongshaugen bak Kulturhuset. Etter dette arrangementet, ble det et vakuum. Der og da startet kimen til historielaget, men det ble ikke noe skikkelig før Mari Anne Næsheim Hall ringte Erik L. etter tips fra Fred Roland. Mari Anne startet på den tiden mange lag rundt i distriktet på vegne av RHÆ. 19.september ble første innkallelse til stiftelsesmøte sendt ut og var satt til 2.oktober 1997. I en kort periode fram til første årsmøte den 15.januar var det et interim styre. Erik L. og Brit har sittet i styret helt siden starten.

Leder fikk så ordet for å vise et glimt av det vi har holdt på med. Et glimt er alt det blir tid til fordi med 7 eller 8 møter i året, pluss annen aktivitet, blir det for mye å ta med alt.

Eksempel på møte tema som er holdt er: Sola under den 2.verdenskrig med Knut Rommetveit og Torvald Frafjord. Erik L. kommenterte at det var noe helt spesielt da de fikk den normalt stumme Torvald Frafjord til å snakke om sin motstandsaktiviteten sin

under krigen. Vi har videre hatt tema som: Minne og glimt fra den gamle leseboka, tur til Kystkultursamlingen i Tananger og Sola Ruinkyrkje. Folk og fe, et spennende møte med Thore Jørpeland og Tore Joa. Jørpeland snakket om slekta til de fleste i salen, mens søskenbarnet, Joa snakket om slekta til kyr. Erik L. har fortalt om lensmannsgården på Sande og Oskar Goa skjemtes når det ble nevnt om nedbrenningen av løa. Vi har hatt møte om Sola-Ruta, Flatholmen fyr, Hafrsfjords historie, russerfanger, Johan Flakberget og Lars Lodes foredrag om stednavn på Sola på fønikisk, osv. Og dette er bare et lite utdrag for å få minnene tilbake.

Utenom møtene ble det vist bilder fra andre aktiviteter vi har hatt. 17.mai toget er spesielt og særlig de siste tre årene har vi fått det skikkelig til og vunnet to ganger med vår utkledding og opptog.

Regedronninga er et annet prosjekt som nå pryder foajeén i kulturhuset sammen med bunnhella fra en av gravene. Turen til Vigdel i april var nydelig, med masse flott natur. Her fikk vi se "nedgangshåll" og steinansiktet. Andre prosjekt har vært: skilting av jernaldergårds tuft på Sande, C-14 datering av bein fra grav ved ruinkyrkja, C-14 datering av funn på parkeringsplassen. Videre har vi Tjodvegen, skilting av Russerhytta, samt Domsteinene som snart blir ferdig.

Vi hadde så en god kaffepause og drøs, det var nesten umulig å få stanset tatlet. Erik L. presenterte så Eva Søndena, en solabu som kom helt fra Italia.

Fred Roland fikk så ordet og gratulerte med dagen fra Sola Kommune. Han sa at de frydet seg på kulturkontoret over alt som laget hadde fått til. Etter pausen hadde leder lagt opp med en liten godbit. Bilder av Solakrossen ble vist og Erik L. kommenterte mens han "vandret" oppover i gata. Det ble liv og en full sal som engasjerte seg med kommentarer. Leder måtte dessverre avbryte til slutt, selv om diskusjonen kunne fortsatt lenge.

Møte nr. 5

Tid: Torsdag 22.november kl 19:00

Sted: Sola Kulturhus

Zoia Grannes

Hun skal fortelle om sitt hjemland, Nord Kaukasus og om sin avdøde mann, professor Alf Grannes

Fjellet Elbrus i Kaukasus

Alf Grannes

Denne gangen var vi litt lenger vekk. Vi hadde fått Zoia Grannes, enke etter professor Alf Grannes til å fortelle om det landet hun kommer fra, Nord Kaukasus i Russland. Om naturen, historien og konfliktene både før og nå. Hun fortalte om sitt liv med nå avdøde Alf Grannes. Han var språkgeni og professor ved Universitet i Bergen.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.5-07

Tid: kl: 19:00

Til stede: 46

Leder åpnet møtet med å si at han på nytt var imponert over hvor mange som var kommet også denne gangen. Han beklaget nok en gang at møtelokalet ikke var helt slik laget ønsket seg.

Så ble ordet overlatt til Zoia Grannes som var kveldens foredragsholder. Hun skulle fortelle om seg selv og om Alf Grannes, sin avdøde mann. Zoia var egentlig fra Nord-Kaukasus. Hun stammer fra en stat som heter Kabardino-Balkaria og som er en del av dagens Russland. Landet ligger ved nordskråningen til den store Kaukasusfjellkjeden med flere fjelltopper over 5 000 meter deriblant Elbrus på 5 642 meter, som er Europas høyeste fjell. Hun startet med å si at hun selv hadde hatt traumatiske opplevelser fra sist verdenskrig. Hun ble i sammen med mange andre først deportert av tyskerne til en liten by i Nord-Italia. De fikk så lovnad om å få returnere, men ble foråt av engelskmennene. Dette gjorde til at de havnet i konsentrasjonsleir i Sibir. I leiren var det mange som døde. Hun selv var en av de få barna som overlevde. En stund etter krigen reiste hun så til datidens Leningrad (St.Petersburg) hvor hun møtte nordmannen Alf fra gården Grannes på Sola. Hun selv studerte biologi, mens han studerte russisk språk. Språket hadde han lært ved Sorbonne Universitet i Paris. Det var ikke lett å opparbeide et forhold til en utlending den gangen fordi de ble passet på av KGB hele tiden. Zoia fortalte om Alf's minner fra barndommen da han reiste inn på torget i Stavanger for å selge neper og poteter. Litt av en kontrast for en belært mann, som ble professor i språk.

Zoia fortalt så litt mer om dette flotte landet ved Kaukasusfjellene. Men selv om det var vakkert så hadde det opp gjennom tidene vært mye krig. Zoia's hovedengasjement de siste årene har derfor vært å fortelle om disse stridighetene i dette området. De er dessverre kommet helt i bakgrunnen på grunn av den mer omtalte terrorist frykten i verden. Statene i dette området er små og har forskjellige språk, religioner og etniske bakgrunner. Men fellesfienden er russerne. Striden det handler er mellom Tsjetsjenia og Russland.

Det hele startet allerede i 1944, da ble den ingusjetiske og tsjetsjenske befolkningen deportert til sentral-Asia etter at Stalin hadde beskyldt dem for å ha samarbeidet med tyskerne. Slavere flyttet inn i området. Den tsjetsjensk-ingusjetiske republikken ble oppløst og delt mellom Dagestan, Nord-Ossetia og Georgia.

I 1957 - etter Stalins død, ble republikken gjenopprettet. De deporterte returnerte til hjemlandet. Der måtte de kjøpe tilbake eiendommene sine fra de nye beboerne. Da Sovjetunionen falt i 1991 ble også den tsjetsjensk-ingusjetiske republikken oppløst.

Tsjetsjenske ledere ledet av general Dudajev erklærte uavhengighet. Deler av det gamle maktapparatet og islamske ledere gikk imot, og det brøt ut borgerkrig. I 1994 støttet de russiske myndighetene et mislykket kuppforsøk mot Dudajev.

1994-1996 – I ”Den første tsjetsjenske krig”, angrep russiske styrker Tsjetsjenia, og var i hovedstaden Groznyj i november 1994. Tsjetsjenske motstandsstyrker drev effektiv geriljakrig fra fjellene, og en demoralisert russisk hær trakk seg ut våren 1996 etter å ha undertegnet en fredsavtale. Avtalen gav tsjetsjenerne omfattende selvstyre, men ikke full uavhengighet. Tsjetsjenia hadde uavhengighet i sikte, men klarte ikke å etablere lov og orden.

1999-2002 – ”Den andre tsjetsjenske krig” - i august 1999 angrep tsjetsjenske grupper ledet av Shamil Basajev landsbyer i Dagestan, og litt senere startet en serie med terrorbombinger mot boligblokker rundt om i Russland. Dette fikk president Vladimir Putin til å beordre russiske styrker inn i Tsjetsjenia, og i 2002 kunne føderale myndigheter sette inn lojale styresmakter i Groznyj.

2003- etter at russerne tok kontrollen over kontorene i Groznyj har det vært få regulære trefninger. Seperatistene har gått over til å bruke geriljatakikk og terrorangrep. De mest kjente er en rekke terrorhandlinger rundt om i Russland høsten 2004 som kulminerte med gisseltakingen ved en skole i Beslan i Nord-Ossetia, hvor 1200 ble holdt som gisler. Denne striden fortsetter den dag i dag. Selv om det virker meningsløst på oss i dag er dette gjort for å ta igjen mot russerne. Landet ønsker sin frihet og opprette fred. Det har vært mye brutalitet og grusomheter i disse stridighetene som for eksempel at folk ble avskåret ører og kjønnsdelar. Folk ble stappet inn i helikoptre og sluppet ned i avgrunnen. 85% av pasientene på sykehusene har kreft etter at russeren hadde forurenset drikkevannet med radioaktiv avfall. Det er mye hjerteproblemer og ikke minst psykiske problemer. Russeren kunne gjerne putte en patron i lommen på voksne og unger for så å beskyldte dem for å ha våpen. Zoia har selv vært der nede og sett mye. Hun har hjulpet mange voksne og unger med traumer både der og hjemme i Skandinavia. Blant annet var det et tilfelle i Sverige hvor hun hadde en fem timers samtale med en ung jente som hadde var i transe. Zoia har videreutdannet seg i Norge og er nå Psykolog. Hennes livsoppgave er nå å hjelpe Tsjetsjenske flyktninger. Dette er ingen enkel oppgave og på besøk i Tsjetsjenia så er hun uttrygg. Hun har norsk pass og er redd for å bli kontrollert av de russiske soldatene og tatt som spion. Gjennom sine besøk har Zoia sett mye av de dårlige sidene i Tsjetsjenia med korrupsjon og stor arbeidsledighet.

Så tilbake til Norge. Alf mannen døde i 2000. Han er begravd i Bergen sammen med en sønn som døde senere i en klatreulykke. Zoia bestemte seg da for å flytte til Grannes hvor hun har barn og barnebarn. Hun fortalte at mannen Alf, var et språksgeni og kunne mange språk.. Mange kjente nordmenn i utenrikstjenesten og journalister har lært russisk av ham. Sammen hadde Alf og Zoia bodd i flere land. Selv kunne hun også flere språk.

Etter pausen fikk så Erik L. ordet. Han hadde drevet litt slektsgransking og kommet fram til at han var firmenning til ungene til Alf og Zoia. Det var flere rundt i salen som kjente til Alf Grannes og noen hadde gått på skole med ham.

Det var et engasjerende foredrag og de fleste i salen oppfattet nok en ny side av denne struiden som vi ofte hører om. For igjen er det to sider av en sak.

Leder minte så om neste møtet som var om nok en kjent Solabu, avdøde biskop Bjørn Bue. Hans kone Else Marie vil fortelle. Til slutt spurte leder, salen om navnet Rege skrives med æ eller e. Ingen stemte for æ.

.

Møte nr. 6 **JULEMØTE I SOLA HISTORIELAG**

Tid: Torsdag 13.desember kl 19:00

Sted: Sola Kulturhus

Biskop Bjørn Bue

Også denne gangen skal vi ta for oss en kjent Solabu, nemlig misjonæren og senere biskop Bjørn Bue. Vi har fått Else Marie Bue, enke etter Bjørn Bue til å fortelle om sin mann og deres Kamerun prosjekt. Hun vil fortelle om Rogalandsgård prosjektet som de var med å starte opp.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.6-07

Tid: kl: 19:00

Til stede: 32

Leder åpnet møtet og ønsket velkommen. Han fortalte så at han hadde den glade nyheten at Sola Kommune hadde bestemt at årets kulturpris skulle tildeles Sola Historielag. Siden dette også var et julemøte og tradisjonen tro så var det lagets nestformann Erik L. som ledet resten av møtet. Denne gangen var det Else Marie Bue, enke etter biskop Bjørn Bue som hadde kveldens fordrag. Hun skulle snakke om deres liv og et prosjekt de hadde hatt i Afrika, der de var misjonærer. Else Marie var ekte Solabu med slekt fra Sola og Joa. Arnold Røyneberg hadde gått på skole sammen med henne. Erik L. overrasket henne med å vise bilde av Bjørn Bue i Sola Idrettslags historiebok, som hun også fikk litt senere. Han var meget flink i friidrett og har fremdeles klubbrekorden på 400m hekk. Han deltok senere for Skjalg og et idrettslag i Oslo.

Før hun kom skikkelig i gang ble det sunget Glade Jul med Erik L. på trekkspill.

Så fikk hun endelig komme til. Hun startet med å si at Bjørn var Solabu, mens slekten egentlig kom fra Svela i Bjerkeim, men at det var faren som hadde kjøpt gård på Ølberg.. Han var nr. 9 i en søskenflokk på 10. Else Marie og Bjørn møttes da de gikk for presten.

Bjørn var flink på skolen og tok først landsgymnaset på Bryne og deretter studier ved Misjonsskolen i Stavanger og Menighetsfakultetet i Oslo. De reiste så til Kamerun etter et år med språkstudier i Frankrike. De kom hjem i 1979 og han ble sokneprest i Gand menighet i Sandnes. I 1985 ble han biskop i Stavanger. Han var alltid en aktiv idrettsmann og det var et sjokk da han plutselig falt om i sakristiet i kirken på Bokn i 1997. Han døde etter tre uker på sykehus. Og dette hendte bare noen uker etter at han hadde tatt idrettsmerket.

Det var i 1961 de kom til Kamerun en familie på tre. Det var ikke helt ufarlig å være der da frigjøringen herjet i Afrika gjennom hele 1960-årene. Dette gjorde at utlendinger ikke hadde det trygt. Det var pampene i Europa som hadde laget de nye grensene mer eller mindre med linjal. Helt uten å ta hensyn til stamme grenser, språk eller etnisk bakgrunn. Utlendinger, mest franske var lensmenn og styrte på landsbygda og ellers landets økonomi. Folkene var helt undergitt deres kontroll. I nord dyrket de bomull, som de bar fram til vegen. Her måtte de bare akseptere prisen som ble tilbudt. Kamerun var et vakkert og varmt land, men folk var fattige i vår målestokk. Jorda var vanskelig å drive, det var tørt om sommeren og gjørme i regntiden. Landet var et U-land og her skulle de drive sitt misjonærarbeid. Landet hadde tidligere vært en tysk koloni, så noen kunne tysk, mens andre snakket fransk. Det var et delvis utbygd skole og helsesystem. Jordbruksteknikken var meget primitiv og de brukte hakke til å pløye den tørre jorda. Bjørn Bue var ingen bonde, men de kom på ideen å samle inn penger i Norge til bedre redskap skjedde det noe. De kontaktet Trygve Bratteteig som organiserte innsamlingsarbeid i Rogaland. Bl.a. Rogaland Bondekvinne lag var med på dette grasrot innsamlingen. Etter 8 mnd hadde de samlet nok til traktor og utstyr som ble sendt nedover. Rogaland var det første fylket som drev med denne type misjonærarbeid. I mai kom utstyret. Lokalbefolkningen kalte traktoren for *gadoro* som betyr ”gris/villsvin”. Dette navnet er fremdeles i bruk. Og dette ble en suksess for selvsagt pløyde traktoren mye bedre en håndhakker. Hele 16 landsbyer hjalp de. Bjørn var jo ingen bonde, så da dette tok av hadde han mye å stå i. Han var jo også menighetsprest for et stort område så han måtte ha hjelp. Etter 4 år kom Jens Stangeland, han var utdannet agronom. Misjonsarbeidet var ikke helt enkelt da det var mye hedensk tro. Bl.a. kjøpte folk trollmidler for å verne seg mot det meste. Andre problemer Else Marie fortalte om var faktisk helt det motsatte, da hver misjon hadde sin egen kirke. Faktisk var det for mange, slik at folk ble forvirret. Prosjektet sitt kalte de for Rogalandsgarden, men det var ikke en gård. Mer et slags senter hvor de hjalp bøndene og samtidig drev misjonærvirksomhet. Else Marie fortalte også om to ganger at de hadde kjørt gjennom Sahara ørkenen. Det var litt av et vågestykke særlig da de fikk problemer med bilen. Enkelt plasser var det 16 kjørfelt i hver retning, andre plasser måtte de følge et eneste hjulspor. De hadde sandstorm flere ganger og da de kom til Europa var ikke bilskiltet synlig, det var helt hvisket ut slik at de måtte male det på igjen. Ellers var det sand over alt i bilen, men de kom seg hjem.

Møte nr. 7

Tid: Torsdag 17.januar kl 19:00

Sted: Sola Kulturhus

Historie øya Island

Vi hadde nå på de siste møtene hatt historien om to Solabuer som ikke lenger er med oss. Denne gangen derimot hadde vi fått en helt ny Solabu, **Sigridur Oladottir** til å fortelle om sitt hjemsted: **Island**.

Vi vet jo fra historien at folk fra Norge og helt sikkert fra vårt distrikt tok Landnåm på Island og bosatte seg der. Så kanskje vi får lære litt om hvilket land de reiste til for 1000 år siden.

REFERAT FRA: MEDLEMSMØTE NR.7-07

Tid: kl: 19:00

Til stede: 41

Leder ønsket velkommen og viste stolt fram Kulturprisen og sa til medlemmene at de var velkommen til å ta på den. Kveldens foredragsholder var en ny Solabu, Sigridur Olasdottir, som egentlig kom fra Øst-Island. Hun skulle fortelle om Historieøya Island. Hun hadde jobbet 10-år i Sola i firmaet Deleko. Hun hadde to barn, et i Bergen og et i Sør-Afrika.

Foredraget var litt annerledes enn det som var vanlig, da Sigridur ønsket å bruke en forhånds innspilt turist DVD fra Island. Vi startet med Reykjavik, i dag en moderne by og Island hovedstad. Island ble ikke selvstendig før i 1944 og fikk da egen president. Vi så vakre bilder av den Blå Lagune, en varmekilde og vi så en sprutende Geysir. Island har flere slike varme kilder som er populære turistmål. Vi fortsatte vår ferd fra sted til sted på Island først på sørøstsiden og videre rundt og på nordsiden. Stort sett var det små tettsteder hvor fiske var hovednæring. Island har mye vulkansk fjell med vulkanen Hekla som en av de mest kjente. Åsbyrgir er en hesteskoformet dal dannet av lava. På grunn av dalens merkelige form sa et sagn at dette var spor av hestekoene til Odins hest Sleipner. Island har

også mange flotte fossefall og flere innsjøer. Naturbildene var av flott kvalitet og det var kun fint vær. Vi passerte Borgarfjordur hvor Sigridur kom fra. Dette var også et lite fiskested på østkysten.

Historisk sett har Island hatt eget ting siden år 930 og tinget ble holdt på Tingvellir. Fra bildene var dette et ugjestmildt sted, men det var kanskje også meningen. Vi var innom Snorre Sturlassons hjemsted, Reykholt, hvor det bygget et eget senter. I Eirikstadir, hvor Eirik Raude bodde en kort stund er det bygget opp vikinghus, hvor de har laget et opplegg for å oppleve vikinglivet. Alt i alt var dette en flott framvisning av Island.

Etter pausen viste leder hva han hadde funnet om ut om historien til Island. Denne øya mellom Norge og Grønland, forble lenge et av de største øyer på jorda som ikke var befolket av mennesker. Island er i blant de områder som har blitt antatt å være det land som den greske oppdager Pytheas fra Massalia kalte for «Thule», men det er ikke sannsynlig ettersom Pytheas beskrev et befolket jordbruksland med melk, honning og frukt.

Den nøyaktige datering for de første mennesker på Island er usikkert. Romerske mynter fra 200-tallet e.Kr. har blitt funnet på Island, men høyst sannsynlig ble disse fraktet til Island på et langt senere tidspunkt.

De første skrevne kildene som nevner eksistensen av Island er en bok av den irske munken Dicuil, som er datert tilbake til 825. Dicuil hevder at han hadde møtt noen irske munkers som hadde levd på øya i Thule hvor de sa at mørket regjerte i løpet av vinteren, men at sommeren var lys nok til å plukke lus fra klærne.

Mens sannferdigheten i denne kilden har blitt diskutert er det sannsynlig at en del på de britiske øyene var oppmerksom på at det var en større landmasse lengre nord. Muligens kunne de regne dette ut det fra flygemønsteret til fugler eller skyformasjoner som samlet seg over Vatnajökull, noe som kan bli sett langt fra land.

I Íslendingabok, skrevet av Are Frode, hevder at han da nordmenn kom til Island, var det noen irske munkers der allerede. Med tanke på de skrøpelige farkostene som irene rådde over må sjøturen uansett ha vært en formidabel prestasjon. Munkene forsvant ganske fort etter hvert som det stadig kom flere hedenske nordmenn til Island. Det er ikke funnet arkeologiske spor etter dem. Den eldste kjente kilden som nevner navnet Island er en runeristning fra 1000-tallet, men det eldste arkeologiske sporet er fra 800-tallet.

På midten av 800-tallet seilte nordmenn fast til Færøyene, men noen av dem drev så langt ut av kurs at de oppdaget Island. Sagaen Landnámaboka hevder at den første norrøne mann som satte sine bein på Island var en nordmann fra Agder ved navn Naddodd. Naddodd ble på øya en kort tid, og da han dro tilbake til Norge kalte han øya for «Snølandet» (Snæland). Han ble fulgt av en langveisfarende svenske, Gard Svavarsson, som en gang rundt år 860, da en storm blåste skipet hans så langt nord at han nådde den østlige kysten av Island. Gard seilte vestover langs kysten og deretter mot nord. Han fullførte seilingen og kunne derved slå fast at Island faktisk var en øy. Han dro fra øya i løpet av vinteren og kom aldri tilbake. Floke Vilgerdsson var navnet på en kjent viking. Han foreberedte seg for å dra fra Rogaland for å finne dette Snøland. Først måtte han blote med tre ravner. På det stedet han utførte blotet og hvor han reiste i fra, lødde de opp en varde. Den ble kalt Flokevarden og det er der som Hordaland og Rogaland møttes. Navnet i dag er Ryvarden som ligger nord for Haugesund. Floke gikk i land i Vatnsfjord ved Vestfjorden etter å ha passert hva som nå er Reykjavík. En av hans menn, Faxi, bemerket at de synes å ha funnet et stort land. Bukten mot Reykjavík kalles nå for Faxafloói. En hard vinter fikk alle kyrne til Floke til å dø, og han fordømte det kalde landet og da han så driv-is i fjorden kalte han landet etter det, «Island». Til tross for vanskeligheter med å finne mat besluttet han og hans menn å bli der ytterligere et år, denne gangen ved Borgarfjord, men da sommeren kom dro de tilbake til Norge.

I motsetningen til svensken Gard ville Floke komme tilbake og til slutt bosette seg i hva som nå er kjent som Flokedal (Flókadalur). Han er den første som med hensikt seilte til Island.

Etter slaget i Hafrsfjord ble flere av Harald Hårfagres motstandere fratatt gårdene og landsforlist. Med dette begynte det som kaltes Landnåmet, som betyr å ta land. Den

første kjente til å gjøre dette var en person med navn Ingolf Arnarsson, som egentlig flyktet fordi han hadde tatt livet av en mann. Mange andre valgte også flytte ut med kvinner, barn, treller, kyr, hester og det de trengte. På Island fant de ubebodd land, slo seg ned og skapte småsamfunn og dagens Island er en direkte følge av de utflyttede nordmenns bosetning.

Den første kolonisering er beskrevet i verket Landnámabok på 1100-tallet som lister 435 menn som de første bosetterne, de fleste av dem i de nordlige og sørvestlige delene av Island.

En av de mest kjente personene som bosatte seg på Island var Jærbuen Eirik Raude, far til Leiv Eiriksson. Eirik Raudes oldefar var bror til Naddodd som først oppdaget Island. Det heter kort at Eirik og far hans, Torvald, måtte forlate landet på grunn av noen drapssaker. Da Eirik Raude kom dit, etter å ha brutt opp fra Jæren, ca 970, var de beste områdene bebygd.

Etter et par forsøk på bosetting, ble han på ny dømt fredløs på grunn av drap. Men Eirik ante råd. Nok en gang var han i stand til å bemanne et havgående skip. Han satte kursen mot et land noen hadde sett i det fjerne da de kom ut av kurs. Eirik Raude ble da den som offisielt oppdaget Grønland. Eirik Raude og følget hans utforsket Grønland i 3 år før de returnerte til Island. Etter forlik med sine uvenner der fikk han tillit og støtte. I 985 seilte 25 havgående skip ut med kurs for det nye landet. Ombord var flere hundre vågale menn, kvinner og barn, i tillegg hester, kyr, sauer, geiter og svin. Bare 14 skip kom fram til Grønland. Eirik Raude ble valgt til Grønlands første lagmann.

Innbyggertallet vokste og var sannsynligvis opp mot 5000 på det meste. Men nedgangstider kom og den norrøne befolkningen forsvant utover i 1400-åra. Vi vet også at Eirik Raude's sønn Leiv Eiriksson var den som oppdaget vinland.

Nybyggerne på Island trengte også et styresystem og lover. Nybyggerne organiserte seg i tingkretser hvor en jordeier ble akseptert som gode (den som ledet blotet) og tingleder. Jordeiernes selvstendighet var stor, og felles beslutninger ble fattet på lokale ting. I år 930 ble representanter fra alle tingkretsene samlet ved et felles ting, kalt Alltinget. Dette ble avholdt på Tingvoll hvor de møtte for å fastsette lover, avgjøre tvister og dømme lovbrøyttere. Lovene var ikke nedskrevne, men memorert av lovsigemannen. Ulvljot ble valgt som den aller første lovsigemannen og satt i tre år. Han hadde på forhånd blitt sendt til Norge for å utarbeide en felles lov for hele Island, «Ulvjots lov» som ble vedtatt i 930, og var bearbeidet etter den norske Gulatingsloven. Ulvjot var av Horda-Kåre ætt, som Erling Skjalgsson. Som vi ser var Island's historie tett knyttet opp mot vår lokale historie.